

НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: МЕТОДИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МЕТОДУ РЕВЕРСІЇ

TEACHING ENGLISH: THE METHODOLOGICAL POTENTIAL OF THE REVERSION METHOD

УДК 378.091.33:001.4:81'243
DOI <https://doi.org/10.32782/ip/87.30>
Стаття поширюється на умовах
ліцензії CC BY 4.0

Ільєнко О.Л.,
докт. пед. наук,
професор кафедри іноземної філології
та перекладу
Харківського національного
університету міського господарства
імені О.М. Бекетова

Шумейко Л.В.,
канд. філол. наук,
доцент кафедри іноземної філології
та перекладу
Харківського національного
університету міського господарства
імені О.М. Бекетова

Гаврилова О.В.,
ст. викладач кафедри іноземної
філології та перекладу
Харківського національного
університету міського господарства
імені О.М. Бекетова

В статті обґрунтовується доцільність застосування методу реверсії при навчанні студентів англійської мови на різних його етапах, від початкового рівня, до професійно орієнтованого. Метод реверсії означає навчання і пояснення певних граматичних правил та лексики англійської мови студентам на прикладах слів, що увійшли у щоденний обіг пересічного українця, чи вже стали частиною словника української мови, які були в свій час запозичені з англійської. Зазначається, що в наш час стрімкого науково-технологічного прогресу, глобалізації усіх сфер життя, активного обміну інформацією, контактами, культурами та технологіями, розвитком Інтернету та впливом мас-медіа відбувається активізація процесу запозичень з англійської мови в інші. Вживання запозичень з англійської мови у щоденному житті українців стало настільки розповсюдженим, що іноді воно вже є підсвідомим та вільним навіть для тих, хто не вивчав/є англійську мову. Англійські запозичення не просто переходять в мову-реципієнт, вони адаптуються до її фонетико-граматичних та орфографічних норм, стають частиною її словникового складу. За методом реверсії студенти ознайомлюються з англійськими запозиченнями, які вже тривалий час активно вживаються в українській мові та сприймаються її носіями як власна іконна лексика. Потім слідує ілюстрація та пояснення семантики запозиченого слова і моделі його адаптації (семантичної, фонетичної, орфографічної, граматичної) в рідній мові. Для студентів, які вивчають мову загальною вжитку, ілюстративними можуть стати англійські запозичення зі сфери мас-медіа. Для студентів, що вивчають професійно орієнтовану англійську мову, особливо з галузі економіки або політичних наук, доречним може бути пояснення певної термінології. За методом реверсії з метою закріплення отриманих знань пропонується виконання вправ на розуміння запозичених слів і створення власних контекстів їх застосування в мовній практиці.

Ключові слова: навчання англійської мови, метод реверсії, англіцизм, запозичення, адаптація, мовна практика.

The article justifies the feasibility of using the reversion method in teaching students English at various stages, from the elementary level to the professionally oriented one. The reversion method means teaching and explaining certain grammatical rules and vocabulary of the English language to students using examples of words that have entered the daily circulation of the average Ukrainian or have already become a part of the Ukrainian dictionary, which were once borrowed from English. It is noted that in our time of rapid scientific and technological progress, globalization of all spheres of life, active exchange of information, contacts, cultures and technologies, the development of the Internet and the influence of mass media, the process of borrowing from English into other languages is being intensified. The use of English borrowings in the daily life of Ukrainians has become so widespread that sometimes it is already subconscious and free even for those who have not studied English. English borrowings do not simply enter the recipient language, they adapt to its phonetic-grammatical and orthographic norms, becoming part of its vocabulary. Using the reversion method, students become familiar with existing borrowings from English into Ukrainian, which have been actively used in the target language for a long time and are perceived by native speakers as truly genuine vocabulary. For students studying the language of general use, English borrowings from the mass media can be illustrative. For students studying professionally oriented English, especially in the field of economics or political science, an explanation of certain terminology may be appropriate. Using the reversion method, in order to consolidate the acquired knowledge, it is proposed to do exercises to understand borrowed words and create students' own contexts to use such words in their language practice.

Key words: English language teaching, reversion method, Anglicism, borrowing, adaptation, language practice.

Постановка проблеми. Розповсюдження англійської мови і набуття нею статусу мови міжнародного спілкування означає те, що 1) все більше людей вивчають її, 2) відбувається активні процеси запозичення англіцизмів та американізмів в інші мови. В наші дні спостерігається активізація процесу запозичень, який пояснюється науково-технологічним прогресом, глобалізацією усіх сфер життя, і, відповідно, активним обміном інформацією, контактами, культурами та технологіями, розвитком Інтернету та впливом мас-медіа. Як мова країн – лідерів технологічного розвитку, вона відіграє провідну роль у поширенні новітніх досягнень і є одним із найактивніших засобів їх популяризації. Поява нових технологічних реалій,

розвиток Інтернет-дискурсу означає, що в інших мовах з'являється все більше запозичень з англійської. Можемо констатувати факт того, що вживання запозичень з англійської мови у щоденному житті українців стало настільки розповсюдженим, що іноді воно вже є підсвідомим та вільним навіть для тих, хто не вивчав/є англійську мову. Англійські запозичення не просто переходять в мову-реципієнт, вони адаптуються до її фонетико-граматичних та орфографічних норм, стають частиною її словникового складу.

Процес запозичень з англійської триває вже довгий час. В свій час були запозичені, наприклад, слова *фільм, паспорт, трактор, трамвай, спорт, бокс, старт, хокей, футбол, танк*, які повністю

асимілювалися в українській мові, функціонують за її правилами. Нові запозичення з'являються майже не щодня і тим чи іншим способом стають частиною тезауруса українських людей.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. У зв'язку з тим, що носії української мови вживають запозичення з англійської мови органічно, як частину словника рідної мови, виникає питання методичної можливості пояснити певні структури англійської мови тим, хто опановує її (особливо на початкових етапах навчання) на прикладах запозичень та їх адаптації в рідній мові.

В даній статті ставимо за **мету** вивчити методичний потенціал методу реверсії при навчанні студентів англійській мові. **Метод** реверсії (reverse method) означає метод руху у зворотному напрямку (від англ. слова *reverse* – to change a situation or change the order of things so that it becomes the opposite – змінювати на протилежне) [13]. Метод реверсії в нашому випадку означає пояснення певних граматичних правил та лексики власне англійської мови студентам на прикладах слів, що увійшли у щоденний обіг пересічного українця, чи вже стали частиною словника української мови, які були в свій час запозичені з англійської.

Отже, які методичні кроки пропонуємо здійснювати, навчаючи студентів англійській мові за допомогою методу реверсії.

Перш за все, ознайомлюємо студентів з існуючими запозиченнями з англійської мови в українську, які активно вживаються в мові приймачеві вже довгий час і сприймається носіями як власне іконна лексика. Вчені, наприклад, В.П. Сімонок [8], зазначають, що українська мова стала активно збагачуватися англіцизмами впродовж 19 століття, і пов'язано це з розвитком науки і промисловості, піонером в якому і була власне Англія. Прикладом науковець наводить слова *гравітація, електроліз, інерція* [8, с.90]. Основну ж масу запозичень з англійської мови українська мова набула у 20 столітті, і цей процес активізувався в 21 столітті. Запозичення з англійської мови 20 і 21 століть у більшості своїй – зі сфери технологій, економіки, бізнесу, Інтернет-спілкування: *комп'ютер, смартфон, офіс, менеджер, фен, аккаунт* та ін. Ринкова модель економіки, інтернаціоналізація усіх сфер життя країни, вплив Інтернету, стрімкий розвиток інформаційних технологій, поява штучного інтелекту стали невід'ємними частинами життя нинішнього покоління, що пояснює активне користування людьми англіцизмів.

Наступним кроком стане ілюстрація та пояснення семантики запозиченого слова і вибору моделі його адаптації в рідній мові. Окрім семантичної адаптації, відбувається фонетична (вимова запозиченого слова змінюється відповідно до українських фонетичних норм, наприклад, *driver* – драйвер;

zoom – зум), орфографічна (слово набуває українського написання, що відповідає вимові, наприклад, *chat* – чат, *link* – лінк), граматична (іншомовні слова набувають українських суфіксів та префіксів, змінюються за відмінками, утворюють нові похідні слова, наприклад, *to like* – лайкати, лайкнути; *sim-card* – сімка, *flash-drive* – флешка) адаптація англійського слова в українській. На процесі адаптації новітніх запозичень в українській мові звертають увагу, наприклад, науковці [5, 6].

До того, як безпосередньо проілюструвати застосування методу реверсії, спочатку зробимо огляд існуючих досліджень, присвячених функціонуванню запозичень з англійської мови в українській.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Функціонування в українській мові запозичень з англійської привертало увагу багатьох лінгвістів. Цим питанням займаються як окремі мовознавці, так і цілі наукові школи. Створюються словники іншомовної лексики та неологізмів [15, 16]. Серед українських лінгвістів, які приділяли увагу цій проблематиці, можна назвати Олександра Тараненка [10]. У своїй монографії науковець узагальнює тенденції розвитку української мови на сучасному етапі, окремо підкреслює вплив англійської мови. Цілий розділ монографії присвячений явищу мовної глобалізації та експансії англійської мови, яку вчений називає «безпрецедентною» [10, с.507]. Л. Масенко [7] аналізує проблеми мовної політики у соціолінгвістичному аспекті, функціонування іншомовних елементів у сучасній українській мові.

О. Стишов аналізує новітню українську лексику, активні запозичення та їх стилістичні функції. Науковець визначає чинники (інтралінгвальні та екстралінгвальні), які сприяють активному процесу запозичень до української мови. До інтралінгвальних чинників він відносить системність мови, що ґрунтується на взаємозалежності її елементів; тенденцію до інтеграції елементів мови; і, називає потребу і найменуванні нової реальності «номінативною безвихіддю» [9, с.102]. Назвемо також дослідження Т. С. Шинкар, Т. М. Левченко, Т. В. Чубань [11]. В ньому автори приділяють увагу «експансії іншомовних слів», зокрема запозичень з англійської мови. Автори акцентуються на новій галузі мовознавства – еколінгвістиці, що об'єднує екологію й лінгвістику та вивчає взаємодію між мовою, людиною як мовною особистістю і навколишнім середовищем. Л. М. Архипенко також розглядає питання функціонування запозичень з точки зору лінгвоекотології [1].

Стосовно лінгвоекотології, тобто доречності і доцільності функціонування тих чи інших запозичених слів в українській мові, висловимо дещо суперечливу думку. Деякі слова, особливо терміни, потребують уніфікації в нашому глобалізованому світі. Змінити деякі з них на український відповідник

сьогодні, мабуть, було б не просто. Згадаємо Івана Боберського [2], який в свій час запроваджував нову спортивну термінологію українською. Іван Боберський називав гімнастику руханкою. Також він впровадив такі новотвори, як «сітківка», або «відбиванка» (волейбол), «копаний м'яч» (футбол), «наколесництво» (велоспорт), «гаківка» («хокей») та ін., і вони були широко використовувані на західноукраїнських землях до 1939р [2]. В наш час міжнародних змагань різних рівнів така термінологія в навіть українському суспільстві звучала б трохи дивно.

Як і в більшості наукових робіт, в роботі Коробкової О. М., Коробкової З. С. [4] зазначається наскільки процеси глобалізації впливають на активізацію англійських запозичень в інші мови. «Процеси глобалізації впливають на інтенсивність надходження в українську мову іншої лексики, особливо це стосується англіцизмів», – зазначають дослідниці [4, с. 76].

Виділяються три етапи, які проходить слово на шляху до повного лексичного освоєння:

1) Етап інновації, або початкового введення у мову, що запозичує;

2) Етап віртуалізму – слово набуває поширення серед відносно невеликої кількості носіїв мови-приймача.

3) Етап неологізму – словом послуговується відносна більшість носіїв мови-реципієнта [9, с. 102]. Для деяких категорій населення застосування методу реверсії для пояснення семантики і перекладу власне англійського слова буде вже доречним, якщо слово входить в обіг українця на етапі інновації, тоді як для інших необхідно, щоб англіцизм вже пройшов етап неологізму і повноцінно вживався поряд з власне українською лексикою.

Виклад основного матеріалу. Пропонуємо студентам проаналізувати найпростіші слова, які містять у своєму складі слово *-мен* (*-man*). Студенти назвуть слова, на кшталт, *спортсмен*, *бізнесмен*, *бармен*, *супермен*, *спайдермен* і т.і. Такі слова означають людину, яка займається тим, на що вказує перша складова слова. При цьому, завдяки відомому і поширеному образу, студенти запам'ятовують і слово *spider* (*spider* – павук), *business* (*business* – справа) і т.і.

Багато слів з категорії «спорт» можуть бути ілюстрацією для пояснення семантики та вивчення англійського відповідника – *футбол*, *баскетбол*, *волейбол* та ін. Слово *ball* – м'яч відомо багатьом ще з самого першого етапу навчання. Пояснюємо сполучення коренів – *футбол* (*foot* – ступня), за правилами, в цю гру грають м'ячем лише ногами; (*water* – вода), тобто, в цю гру грають у воді, і т.і. Від таких не складних за семантикою прикладів, які можна застосовувати до навчання лексики на початкових етапах вивчення англійській мові, можна переходити до більш складних, з тієї ж

сфери спорту. Отже, терміни, пов'язані з усіма нами улюбленим футболом: *рефері*, *голкипер*, *таймаут*, *пенальті*, *хавбек*. *Голкіпер* (*goalkeeper* – воротар), *рефері* (*referee* – суддя, рефері, арбітр), *таймаут* (*time out* – таймаут, пауза), *penalty* (пенальті, покарання, штрафний удар), *хавбек* (*halfback* – на півзахисник, хавбек), *плейоф* (*play off* – гра на вибуття), або іншими видами спорту: *нокаут* (*knock out* – вибити, вивести зі строю, нокаутувати), *нокдаун* (*knock down* – збити, повалити, нокдаун); *сет* (*set* – сет, сукупність, комплект), *гейм* (*game* – гра, матч, партія), *матчпоінт* (*match point* – матчбол, матчпоінт), *аут* (*out* – поза). Вивчаючи слово *голкипер*, студенти можуть одразу ж зрозуміти і запам'ятати слова *goal* – ціль, забивати гол; *keeper* (*to keep* – тримати, зберігати). Для подальшої роботи для запам'ятовування представлених для ілюстрації роботи методу реверсії слів, викладач може пропонувати студентам вправи, як то: уявіть інший контекст і утворіть власне речення з цими словами. Так, слово *keeper* може бути і в інших сполученнях: *book keeper*, *zoo keeper*, *record keeper*, і т.і. Пояснення вживання англійського суфіксу – *er*, як такого, що пояснює агента, діяча. Доречним буде і пояснення семантики прийменників, які мають своє окреме значення, а також входять до складу фразових сполучень – *out*, *off*, *down*, та ін.

Запозичені з англійської мови слова функціонують майже в кожній науковій термінологічній системі [3]. Студенти, які вивчають фахову англійську мову ESP (*English for Specific Purposes*), вивчають її паралельно з предметом фаху, і пояснення їм етимології та семантики термінів, які обслуговують їх сферу діяльності, також сприятиме вочевидь більш яскравому, а тому і доступному для запам'ятовування, і далі, розширенню їх словникового запасу. Вчені N. Tokareva, M. Tsehel'ska [13] також звертали увагу на такий методичний підхід.

Терміни зі сфери технологій, економіки, інженерних наук, соціальних наук є найбільш показовими в цьому сенсі. За методом реверсії, тобто, вивчення студентами спочатку фахової термінології рідною мовою, розуміння її семантики слідує вивчення відповідного англійського слова, яке, в результаті, стає більш зрозумілим і скоріше запам'ятовується саме як англійське слово. Так, наприклад, слова-англіцизми з соціально-політичної сфери: *екзит-пол* (*exit poll* – *екзитпол*, слово, утворене складанням слів, які означають опитування на виході з виборчої дільниці), *імідж* (*image* – *образ*, *зображення*, *імідж*) та *іміджмейкер* (*image maker* – той, хто створює імідж, образ), *інсайдер* (*insider* – своя людина, джерело), *істеблішмент* (*establishment* – установа, впливові круги), *мейн-стрім* (*mainstream* – масовий, пануюча тенденція, пануючий напрямок), *піар* (*PR* – зв'язок з громадськістю), *рейтинг* (*rating* – рейтинг, оцінка, рівень),

спікер (*speaker* – спікер, автор, доповідач), спічрайтер (*speech writer* – спічрайтер, автор тексту промови), спонсор (*sponsor* – спонсор, куратор фінансовий підтримував), флешмоб (*flashmob* – флешмоб, зібрання людей з метою привернути увагу) зрозумілі майже всім членам суспільства, і пояснення їх етимології і складу допоможуть тим, хто вивчає англійську мову, додати до свого власного словникового запасу більше англійських слів. В галузі економіки деякі терміни також мають загальний вжиток (*банкінг*, *транзакція*, *інвестиція*, *бартер*), інші ж повністю зрозумілі лише фахівцям (*mortgage* – іпотека, *hurdle rate* – мінімальна ставка прибутковості, необхідна для схвалення фінансового проекту, *abandonment* – відмова, абандон, *bonded goods* – товари, що перебувають на митному складі, і за які не сплачено мито; *indorsement* індосамент – передавальний (передатний) напис). Отже, вибір слів для пояснення значень і перекладу англійським слів буде залежати від аудиторії тих, хто навчається: хто вивчає англійську мову загального вжитку, або для ESP студентів.

Для тих, хто вивчає англійську мову загального вжитку, за методом реверсії пропонуємо проілюструвати застосування цього методу на прикладах загальноновживаних слів зі сфери соціальних комунікацій та мас-медіа, які на сьогоднішній день є найбільш показовим. Шумейко Л.В., Михайлова Т.В., Анцибор Ю.С. відмічають факт того, що не тільки для молоді, а й для представників старшого покоління вживання подібних слів, запозичених з англійської мови, не представляє труднощів [12]. Слова *мейл* (*mail*), *лайкати* (*to like* – любити), *клікати* (*to click* – клацати), *спам* (*spam* – спам, небажана пошта), *сканер* (*scanner* → сканер), *принтер* (*printer* – принтер), *селфі* (*selfie* – себе), *скріншот* (*screenshot* – знімок екрану; *screen* – екран, *shot* – знімок), *кешбек* (*cashback* – повернення грошей) широко розповсюджені, їх значення всім зрозуміле. Метод реверсії допоможе при активізації оригінальних слів і вживанні їх в інших різних контекстах.

Окрім того, в соціальних мережах, в спілкуванні молоді сформувався власний дискурс, в якому вживання англіцизмів є необхідною вимогою. Таких слів дуже багато, і застосування методу реверсії при навчанні англійській мові також стане дуже корисним. Прикладами можуть бути слова *інфлюенсер* (*influencer* – інфлюенсер, впливова особа), *шерити* (*to share* – ділитися), *фоловер* (*follower* – послідовник), *хейтати* (*to hate* – ненавидіти), *лінк* (*link* – посилання), *челендж* (*challenge* – виклик, важке завдання).

В процесі навчання англійській мові викладач пояснює семантику і походження слів, їх граматичне освоєння в українській мові, а далі з метою закріплення вивчення може пропонувати їх засвоєння студентами в різних комунікативних

ситуаціях. Так, наприклад, розуміючи семантику слів *to follow* – слідувати, дотримуватися, проходити, *to share* – ділитися, обмінюватися, поділяти) студенти будуть здатні вживати їх в ситуаціях, типу *to follow the rules*, *to share information* і т. і. Від форм інфінітиву можна перейти до пояснення форм герундію, віддієслівного іменника. Тобто, метод реверсії допоможе у роз'ясненні студентам як лексики, так і певних граматичних конструкцій. Доречі, за методом реверсії показовим стане пояснення частки – *self* (широковживане слово *селфі*) в англійській мові та інші граматичні явища.

Нескладними для інтерпретації і запам'ятовування студентами будуть англійські слова на закінчення *-tion*; *-sion*. Часто, в українській мові вони закінчуються на *-ція*: *конституція* (*constitution*, від *constitute* – встановлювати; *еволюція* (*evolution*, від *evolve* – розвиватися), *інтервенція* (*intervention* від *intervene* – втручатися).

Однак слід звернути увагу на наступне. Деякі слова англійської мови за своїм звучанням можуть нагадувати слова української мови, але вони мають іншу семантику. Так, наприклад, слово *accurate* – це не акуратний, а точний, акуратний – це *neat*; *magazine* – це журнал, а магазин – це *shop* (хоча, мабуть, в цьому випадку загальноновживаний англіцизм *shopping* відомий усім); *intelligent* – це не інтелігентний. Інтелігентну людину можна схарактеризувати як *cultured*, і т. і.

Висновки. Процес запозичень англіцизмів в українську мову сьогодні є стрімким і масовим. Він створює багато питань і викликів як для мовознавців, так і для пересічних громадян з освоєнням новітньої лексики як в щоденному спілкуванні, так і в її мовній нормалізації. Але, вочевидь, є й багато позитивних моментів в існуванні в різного роду дискурсах таких запозичень. Однією з переваг вбачається методична можливість навчати студентів англійській мові на основі методу реверсії, тобто, на прикладах англіцизмів, що увійшли у щоденний обіг пересічного українця, чи вже стали частиною словника української мови, пояснювати семантику англійських слів, і, у деяких випадках, навіть граматику. Застосування методу реверсії при навчанні англійській мові можливо на різних її етапах.

Незупинний процес запозичень з англійської мови в українську та питання їх адаптації в мові-приймачеві означає постійну наявність матеріалу, що може бути **перспективою подальших досліджень** проблеми.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Архипенко Л. М. Іншомовна лексика в українських засобах масової інформації в контексті проблем лінгвоекнології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2019. № 40 том 1. С. 9–12.
2. Іван Боберський. URL: <https://boberskiy.org.ua/html/hol.html>

3. Дьолог О. Сучасне українське терміноутворення: Традиції та новаторство. *Актуальные научные исследования в современном мире*. Сб. научных трудов. Переяслав-Хмельницкий, 2018. Вып. 2(34), ч. 5. С. 16–21.

4. Коробкова О. М., Коробкова З. С. Слова англomовного походження у сучасній українській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2023. № 62 Том 1, с. 76–80.

5. Куцак Г. М. Основні тенденції у словотвірному освоєнні новітніх запозичень для позначення дій і станів в українській літературній мові ХХІ ст. *Українська мова*, 2024, № 2. С. 105–120.

6. Ломовцева А. Новітні англізми в українській мові та проблеми лексичної варіантності. *Українська мова*, 2003, № 1. С. 96–102.

7. Масенко Л. Мова і суспільство: постколоніальний вимір. Київ: КМ Академія, 2004. 164 с.

8. Сімонок В.П. Лексичні запозичення в українській мові: історико-соціолінгвістичний аспект. *Наукові записки НДУ імені М. Гоголя. Філологічні науки*, 2015. Кн. 1. С. 89–94.

9. Стишов О.А. Динаміка лексичного складу сучасної української мови. Лексикологія. *Лексикографія* : навч. посіб. Біла Церква : «Авторитет», 2019. 198 с.

10. Тараненко О. О. Українська мова кінця ХХ – початку ХХІ століття: актуальні проблеми розвитку. К., 2011.

11. Шинкар Т.С., Левченко Т.М., Чубань Т.В. Функціонування англіцизмів у мові сучасних українських масмедіа: лінгвоекотологічний аспект. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1, вип. 25. С. 66–71.

12. Шумейко Л.В., Михайлова Т.В., Анцибор Ю.С. Особливості спілкування представників різних поколінь в умовах сучасності (соціолінгвістичний аспект). *Закарпатські філологічні студії*, 2021, Випуск 19. Том 1. С. 200–205.

13. N. Tokareva, M. Tsehelska. Predictors of Optimization of Teaching English to Higher Educational Institutions Students. Modern education, training and upbringing : collective monograph / Abdullayev A., Rebar I., etc.: International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2022. P. 378–393.

14. Кембріджський словник. URL: <https://dictionary.cambridge.org/ru/%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C/%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D0%BE-%D1%80%D1%83%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9/reverse> (дата звернення 31.08.2025)

15. Новий словник іншомовних слів. ред. Л. І. Шевченко. Київ : Арії, 2008. 672 с.

16. Сучасний словник іншомовних слів. Укл. І.О. Скопненко, Т.В. Цимбалюк. Київ : Довіра, 2006. 789 с.

Дата першого надходження рукопису до видання: 23.09.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 31.10.2025
Дата публікації: 20.11.2025